

Kicsit sokáig tartott, míg a képeslapokat megírtam. A Városból is régen hazajöttem már: egész színpompás kíséretével, a tarka levelekkel, avarszagú délutánokkal, sietős estékkel együtt nagy csinnadrattával levonult az ősz, de már kis híján elmúlt a tél is, mire a Rómában firkantott sorokat átmásoltam e képzeletbeli lapokra. Mindig csak annyit, amennyi egy valódi képeslapra is ráférne szokásos mákszemnyi betűimmel. Azt hiszem, így sokkal jobb, mintha valódi levelezőlapokra írnék: mert itt a másik oldalt, a képet magad választhatod; odaképzelted a színárnyalatokat, fényeket, látószöveget egyenként, s akár minden egyes olvasáskor másikat. Úgy képezem el, mint egyfajta leporellót: minden lap egy vékony szegéllyel, egy-egy szóval vagy gondolatfonállal kapcsolódik az előtte levőhöz, s az utána következőhöz. Ha kedved tartja, időnként pergesd át képzeletben az ujjaid között, hátha sikerült a betűk vonalkái alatt, az írásjelek szünetei közt valamit átcsempészni abból a porból és levegőből, ami a Város.

Nacsinák Gergely András 21

RÓMAI LAPOK

- *carte postale* -

Via Vittorio 60.

Rómában váratlanul rengeteg dolgom akadt. Álló nap rohantam, csak hogy semmibe se legyen időm belekezdeni. Megilletődötten bámultam a házakat és az embereket: ez Róma! Itt úgy tévedhet el az ember az időben, mint mástutt a síkátorokban. Ez Róma: az idő útvesztője. A távolságokat is tanácsosabb itt évszázadokkal jelölni, és nem kilométerekkel. Csavarogtam, különösebb cél nélkül. Messze kerültem a múzeumokat, rommezőket, a túl híres palazzókat, de még csak a nagyobb templomokba se tértem be. A felét se láttam annak, amit kiterveltem, hogy megnézek. Általában, eddig a felét se éltem annak, amit elterveztem, hogy élek.

*

A Trasteveréből írok: egy nevenincs utcából, ami a Piazza Mercanti repkénytől gúzsba kötött, roskatag palotái között nyílik, és fut le cikcakkosan a folyó felé, akár egy repedés egy régi terrakotta vázán. Négy lépés széles síkátor, szemben valami *ospedale*: az ablakból látom, hogy a kórházi ágyhuzat zöldje mindenütt egyazon árnyalat. Egy perc séta a Santa Cecilia-bazilika, ahol a szent ünnepére angyalhangú apácakórus gyakorol éppen (említi őket Goethe

is, aki szintén novemberben járt itt: mintha el sem múlt volna azóta háromszáz év), öt perc a vén Santo Crisogono (mellékhajójában egy főkötős, hálóingos nagymamával, aki vagy százötven éve hever üvegkoporsójában, derűsen várva az Örök Herceget), és negyed óra az Assisi Szegénykének dedikált szürke monstrum (San Francesco a Ripa). Itt egy félreeső zugban Bernini Boldog Ludovika-szobra fekszik hideg márvány-nyoszolyán: elkészülte óta vitáznak arról, vajon a szentet haláltusa közepette, vagy misztikus önkívületben mutatja-e. Én mindenesetre valami érzékibb jellegű elragadtatást vélek fölfedezni az arcon; nem tudom, Szerb Antal *utasa* látta-e a szobrot, midőn „az ördögi Trasteverén” bolyongott, de ha igen, bizonyára megerősítette abbéli hitében, hogy meghalás, erotika és istenélmény egymásnak színe és visszája.

*

Első nap jóformán ki sem merészkedtem a Trasteveréből: lomha felhők úsztak a tengerről a város fölé, és nem lehetett kiszámítani, mikor okádnak zivatart magukból. Bátortalanul, mint aki üvegcserepeken jár, átvakodtam egy-egy hídon a túlpartra, de tüstént iszkoltam is vissza: a Város túl hatalmasan terült el odaát. Az eső is hol megeredt, hol elállt. Megbámultam a Mattei-család robusztus, lovagkori palazzóját a Tevere-parton, amelynek komor falait csip-csup antik márvánnyal szórták meg ötletszerűen, ahogy a háziasszonyok dobnak pár szem mazsolát a kuglóf tetejére; megálltam egy lakótorony előtti villamosmegállóban, és néztem, hogy 1300-ban itt lakott Dante. Néztem a vendéglők elé kitett étlapokat is: itt minden fogásnak olyan neve van, mintha egy opera szövegekönyvét olvasná az ember. Ha zuhogott, templomok árkádjai alatt, vagy utcasarki apró kávézókból húztam meg magam. Esetleg bőrig áztam. A nyakamba csorgott a víz a római ereszekről, és boldog voltam úgy.

*

Rómáról írni voltaképp egyetlen sort se érdemes, minthogy elmondtak róla mindent, legfeljebb még nem olvastuk. Biztos vagyok benne, hogy Róma pontos mását föl lehetne építeni Colosseumostól-mindenestül, csupán a róla szóló könyveket téglák gyanánt egymásra pakolva. Nézem a külföldieket, akik csapatostól közlekednek, akár a városban telelő négymillió seregély (ámbár kevésbé kecsesen): mind könyvet hord magánál, mintha attól félne, útközben, két *palazzo* között elfelejti Rómát. Pedig a Város sokkal hatalmasabb, mint a benne nyüzsgő parányok, legyenek azok sereglékek vagy emberek, és az emlékezete is messzebbre ér; vén, mint egy tűzhányó, és megingathatatlan, mint egy *ex cathedra* kijelentés a Vatikánban. Én inkább attól félek, mi lesz, ha egy napon a város felejt el bennünket.

*

Ha a Város egyszer megfeledkezik rólunk, ahogy mi feledkezünk meg a parányi vörösvér-testekről, mik fáradhatatlanul áramolnak ereinken át; ha figyelmen

kívül hagy minket, ahogy mi is elfeledkezünk a levegőről, melyet orrlyukainkon pillanatonként kiengedünk – akkor vajon mi lesz? Néma csönd támad, pincemélyi csönd, melyet semmi hang sem törhet meg többé. A térképen repedések jelennek meg, akár a szikes, kiszáradt talajon, az utcák többé nem kapcsolódnak egymáshoz, a semmiben kezdődnek és sehová sem 23 érnek el, mint egy fölfeslő szőnyeg kibomló szálai. Az *Isola* végre visszaváltozhat Aszklépiosz bárkájává, horgonyt bont, és megindul oda, ahonét jött, a Levante örök vizeire. Az itt is-ott is égre domborodó kupolák alkonyatkor elválnak talapatuktól, fölszállnak, egyik a másik után, és elli-begnek a nyílt tenger fölé, akár az elsodort léghajók. A Szent Péter-tér két, félkört alkotó oszlop-íve összezárul, és csak körbe-körbe engedí jární az itt rekedt zarándokokat, az idők csöppet sem sietős végezetéig.

*

Egy trastevere-i vendéglő asztalánál írom ezt a lapot, amíg megjön a *pasta*. Este nyolc. Kinn teljes sötét, zimankós, szemetelő eső. Idebenn langyos meleg, előttem kancsó fehérbor az asztalon. Egy hét múlt el a párizsi merényletek óta, Brüsszelben szükségállapot, Rómában huszonötezer *carabinieri* és egyéb marcona őrködik. Noha sokfelé jártam napközben, huszonnégyezer-kilencszázkilencvennek a színét se láttam. Most majd elvální, Európa mit ér: van-e valami a kikent homlokzatok mögött, vagy festett papírmásé az egész. Egy filozófus nemrég arról beszélt, hogy „civilizációk” sosem voltak, az egymástól elválasztható kultúrák térképész-lelkületű képzete ugyanúgy az utóbbi idők ideológiai terméke, mint a falakkal leválasztott szükségglakások. Csak-hogy az utóbbi századokban elég jól belaktuk e szükségglakásokat, s most nemígen esne jól lemondani róluk. Fél kilenc: a *trattoria* már zsúfolásig tele: a levegőben tészta gőze viszi sajtok nehéz illatát, fátyolos borok ülnek a poharak alján; két terítékkal odább egészen apró baba szundikál a mamira kötve, és az egész civilizációs hisztériáról mit se tud.

*

Homlokzatokról jut eszembe. A jobb part szíve az ősi *Santa Maria in Trastevere*-bazilika, oromfalán talányos értelmű, koronás-fátylas mozaikszüzek. Nem tudni, kik lehetnek, és mi végre vonulnak nyolcszáz év óta tartó, célt nem érő processzióban: egyik pislákoló, másik kihunyit lámpással a kézben, fejükön hol fátyol, hol bizánci korona vagy karoling diadém. A kapualjban koldusok tengődnek: egynek, aki csecsemőt tart a karján, adtam némi pénzt, mert az ilyet nem bírom; aztán fél órát vizslattam a portikusz falába illesztett antik sírtáblák maradékát. Van itt pár szavas kaparás, és pazarul kivitelezett túlvilági lakoma egyaránt: de mindegy, mennyi pénzt szántak *anno* egyikére vagy másikára, mert Hádészt nem lehet megvesztegetni, és most mind egyazon

értékű ásatási lelet, tudományos adat-törmelék. A por demokratikus. Egy sarokban hosszú felirat emlékezik meg egy Niké nevű asszonyról, akivel férje „45 évet és 11 napot” töltött el házasságban, s ez idő alatt a nej egyszer sem veszekedett. Ezt, úgy látszik, már akkor is érdemesnek tartották már-
24 ványba vésni. Vele átellenben komplett, ám fiatalabb sírkő: Anastasius Bibliothecarius-é, a hányatott sorsú ellenpápaé, konstantinápolyi követé. Ő írta meg a *Liber Pontificalis*t, a Pápák Könyvét, megalapozva ezzel Róma szent történetét, amely ettől kezdve mindinkább a Pontifex Maximusok családi krónikája, a pápák arcképcsarnoka.

*

Hajdan, amikor ezeket a hosszú, csarnokos bazilikákat emelték, divat volt úgy szedni csokorba soktonnás monolit-oszlopokat, ahogy ma a virágkötők illesztik egymás mellé a törékeny szálakat: mélyvöröset, tejfehéret, szürkével érezett feketét, rózsáspirosat, és ide-oda díszítésképp elkél még némi zöld. A pogány templomok építői inkább az egyöntetűséget kedvelték, az egystílű kozmoszt, de az efféle nyilvánvaló harmóniakon épülő világ egy nap odalett, az olümposzi arányokra mért szentélyek lábra keltek, és összekeverve, vidám tarkaságban vándoroltak át ide, megtámasztandó a vidéki messiás vadonátűj, minden emberin messze túlnőtt firmamentumát. A trasteverei Mária-bazilika oszlopfőinek némelyikéről még Szarapisz torzonborz feje és Ízisz finom márványarca bámul a szenteltvíztartóra; a Cosmedin pillérein fél- és néhol egészen meztelen héroszok és nimfák hajladoznak, mintha még mindig Árkádiában élnének, a Kereszt árnyékában csaknem észrevétlenül.

*

Harmadnap áthurcolkodtunk a napsugaras Piazza dell’Dora egyik régi házá-
nak első emeletére. Lent a téren reggelente gimnazisták gyülekeznek, az ablak alatti *caffè*ből friss cornetti és presszókávé illata érkezik csavaros utakon alattomban az ágyig. Az üveg túloldalán, a piazettát övező házakon gyöngyfűzérként futnak körbe örök kedvenceim, a római ablakok. Nincs két egyforma köztük: nem csak az itáliai szellem egyhangúságtól való irtózása miatt, hanem mert minden ablak mögött más fordulású és ritmusú életek zajlanak, harsányan vagy épp szolidan; s így mindegyik ablak olyan, akár az élet-
ekhez tartozó kotta egy-egy hangjegye. Mindenütt más fények gyúlnak estéknént, bársonyos melegek vagy hideg neonok, mesélnek a frissen mázolt vagy kifakult spaletták, a más és más esésű függönyök – mennyit elmond a csipkék mintája, az áttetszőség vagy épp a nehéz átlátszatlanság. De itt általában el sem húzzák a függönyöket; az utcának és az égnek élnek, szívesen állják a madarak és más jövevények tekintetét; és engedik az őszi napot, hadd kóboroljon zavartalanul a szobák falán, hadd rajzolja át újra és újra egyre mélyebb színekkel a padlóréseket.

*

Ismét eleredt az eső: a sáfrányszín leplekbe burkolt fakír morcosan lebeg esernyője alatt a Pantheon oldalában. Bernini elefántja, hetykén félrekapott ormánnyal, hátán a szájszi templom obeliszkjével, egykedvűen ázik. Japán turistahad tülekszik a Santa Maria di Cosmedin előcsarnokába, a *Bocca della veritas* néma döbbenetbe fagyott kőarca elé. Amíg a zápor eláll, 25 mind sorra kerülnek: vihogva dugják kezüket a bozontos rém tátott szájába – mit nem adnék, ha valamelyiket egyszer tényleg megharapná. Én a jezsuiták főhadiszállásán találtam menedéket, az Il Gesù félhomályában (ahol a festett mennyezet olyan, mintha a tetőt kitepte volna a helyéről valami titán, és most a szentektől roskadozó barokk mennyország mindenestül az alatta állók fejére készülne omlani), látható a Tökéletes Illúzió: *a kupola-ami-nincs-is-ott*. Ez még jobb, mint a hamis ég. A szentélyhez közeledve a kereszthajó fölötti boltozat, aminek szemén alig esik be némi fény, a szemünk láttára lassan megnyúlik, szétolvad, és mire alája ér az ember, jószerevével eltűnik: vonalak, foltok masszája a helyén. Valahogy így hullt darabjaira épp a kép festésének korában a mennyország ama szép, arányos boltozata is, amelyet az Aquinói annak idején oly műgonddal szerkesztett meg – így morfondírozom.

*

Romok: egyik-másik helyen, például Marcellus színházának árkádjai alatt járni olyan, mintha őshüllők megkövesedett csontjai között botladozna az ember. A régi félkörív tetejére apró lakások települtek, mint amikor csigák és kagylók tapadnak meg egy elhullott óriásteknős repedezett páncélján. Látszik: más a lépték, a létezéshez mért arány, amivel az antik meg a középkori ember élt. És ezt a léptéket megérezni: ezért sétál, bolyong, vagy épp kullog elcsigázottan annyi sok ember a Forumon meg a Palatinuson. Mert mit jönnek ide látni? Úgynevezett műalkotásokat? A Sixtus-kápolnából sokkal több látszik fotókon. Mégis, akkor miért? – mi van itt, ami máshol így, vagy ilyen összetételben sehol? Romok és házak, csontok és kagylóhéjak: az emberek többsége, még ha nem is tudja, azért zarándokol ide, hogy tapasztalatot szerezzen a máskülönben láthatatlan időről.

*

Az idő itt valóságos, csaknem fizikai érzetté sűrűsül, ez Róma ajándéka: újj-begggyel megtapogatni, ajkainkon ízlelni, füllel kifülni és mélyen belélegezni a szálló, áradó, s mégis tömörszerűen egy helyben álló időt. Az anyagot, amelyből így vagy úgy, de végső soron mindnyájan vétetünk. Róma: nagy tükör az idő próbatermében. Bebarangolható óraszerkezet, amely száz különböző időt mér egyszerre: a császárokét, a holtukban is derűs etruszkokét, a serény cipészekét és pékekét, a szobrok ráérős márványidejét, s az oltárok aranyfoglalatában az öröklétbe porladó katolikus szentekét. Azért is téved

el itt az ember unos-untalan – nem annyira az utcák közt, hanem az idők-al-kotta szövevényben; mert órája, legyen bármily pontos is, csak egy, a város polifonikus idejéhez mérten egyhangú, mechanikus időt mutat, amely vagy lassabban vagy gyorsabban jár, de nem tarthat sehogyse lépést az itt
26 zajló életek sokféleségével.

*

A sarki antikváriumnak még csak neve sincs. Se cégtábla, se kiírás, se semmi. Kirakat sem. Csak egy megtermett kőlab az épület mellett, talán még Jupiter felejtette itt, amikor Szent Péter jöttenek hallatán kapkodva távozni kényszerült. A márványsaru szíjain rühös macska hever. A bejárat: szűk bolthajtás. Odabent viszont mintha tízszeresére tágulna a tér, akár egy Escher-féle labirintus, ahol az irányok örökös helycserét végeznek, és bogozhatatlanul mosódik össze a kint és a bent, s ahol az utóbbi nagyobb lehet az előbbinél. A polcok rogyásig rakva ósdi kötetekkel. akár egy betűknek ácsolt Noé bárkáján: nyomtatványok, kották, lektűrok, a Franco Maria Ricci-féle hódbörbe kötött bibliofil kiadványok, avitt mágikus traktátusok, versek és biográfiák – egy szót se értek belőlük –, első pillantásra minden itt van, a nyomtatás történetének kezdetétől tegnapelőttig. A bárka öre nem épp barátságatlan, de kimért: lerí rólam, hogy Ájtatos vagyok, nem pedig Vevő. A hívőknek békét hagy, de velük nem parolázik. Az áhítat magánügy. Ahogy a pénztelenség is. Nem sejtheti, micsoda örömet okoz azzal, hogy a bejárat előtti kissé nedves papírdobozból királyi gesztussal rongyos három euróért árulja a művészeti folyóiratok deklasszált nagyhercegét, az *FMR*-t.

*

Róma – tömény. Nem tudok rá jobb szót. Sűrű, mint egy roskadásig rakott könyvespolc, nehéz, mint a déli ital-párlatok. Olyan sűrű, hogy sűrűsége után a legtöbb nagyváros, így Pest is, üresnek és szinte súlytalannak tűnik. Rómában csavarogva vettem észre, hogy a város valahogy nem folyamatos; a „még mindig itt vagyok” és a „már ott vagyok” közt szinte nincs is átmenet. Az egyik pillanatban bosszankodva nézem, hogy még mindig a Campo di Fioréba torkollanak az utcák, majd egyszerre már a Vittorio Emmanuel tangóharmonikaszerű tömbje takarja ki a napot. Az utcák nem a logikának, hanem a mindennapi szeszély jól bevált praktikumának engedelmességek: és aki e szokásokat és szeszélyeket nem ismeri, eltéved. Annyit jártam a Közél-Keleten, hogy megszoktam: az ókori városok alaprajza általában a rómaiak világos elrendezését követi (még akkor is fölismerhetően, ha azóta átszőtték az arab észjárás Ezeregyéjszaka-szerűen bogozott szálai): tengelyük két, egymást derékszögben, egy centrumban metsző főút, a *cardo* és a *decumanus*, és körülöttük négy városnegyed. Damaszkusztól Londinumig mindeütt érvényes elrendezés volt ez a Birodalomban.

Mindenütt, igen – kivéve Rómát.

Rómának nem egy centruma van, hanem számtalan. Talán megkockáztathatom ezt is: végtelen sok. Olyasféle, mint Nicolaus Cusanus felfoghatatlan Istene: mindenütt centrum, és mindenütt periféria. Cusanus különben itt halt meg: szívét Némethonba vitette, a teste valahogy elveszett, és csak üresen kongó sírját szemlélhetni, mint valami misztikus példázatot, a *San Pietro in Vincoliban*. Nem tudom, öntudatlanul nem a Város illetén elrendezése sugallhatta-e neki a mindenütt egyforma intenzitással jelenlévő Isten képét, aki, miként Róma, csupa közép és csupa perem. „Rómában eltévedni” – elévülhetetlen öröm. Mint Mihálynak elveszni Velence sikátoraiban. (Igen, megint – és mindig – az *Utas...*) Mert idegen helyeken járva öntudatlanul is azt várjuk, hogy a város valamiképp az elménk tükörképe legyen, hogy saját magunkat lássuk viszont térképének tükrében. Márpedig mi így érzékeljük önmagunkat: én-centrum és gondolat-periféria kettőseként. Az öntudat városmagját vélelmek, meggyőződések, elvárások utcái és terei övezik, a tanult dolgok lassan kiépülő elővárosai, s ezek sugárútjain szüntelenül ingáznak a tervek, szándékok, megfontolások be- és kifelé. Ezt a mintát követve könnyűszerrel tájékozódunk bármilyen idegen térképen anélkül, hogy különösebben elvesznénk. Ezzel szemben Róma zavarba ejtő, mert jóval inkább hasonlít valódi pszichológiai térképünkhöz: egymásra rétegzett szintjeivel, a tudattalan megannyi mélyben szunynyadó szelvényével, és azzal, hogy egyidejűleg számtalan tengelye van, s ezek egyszerre forognak egymástól merőben eltérő irányokba.

Új Forrás 2016/7 – Nacsinak Gergely András: Római lapok
– carte postale –

*

Hogyan lehet hát Rómát mindezek közepette mégis megtalálni? Hogyan lehetne, ha már egyszer itt vagyok, mégiscsak szemügyre venni? Egyetlen mód kínálkozik rá: aki csak idejön, ki kell, hogy jelölje valahol a saját tengelyét, a maga külön origo-pontját, amelyhez képest irányt és ritmust talál a széttartó utcákban és szerteágazó időkben. Az én *axis mundum* valamiért a Pantheon lett – de annak én sem vagyok a megmondhatója, miért. Észrevettem, hogy ide járok vissza, végül mindig itt kötök ki: nem a rettentő kupola alatt, hanem az előcsarnok oszloperdejébe húzódva. Reggel és alkonyatkor még nem nagy a sürgés-forgás, csak napközben hömpölyög a tömeg ki- és befelé, mint egy pályaudvaron – de a pillér-kolosszusok ilyenkor is hűségesen elrejtenek, összeczárnak előttem, mintha láthatatlan lennék. A Pantheon diszkréciója jóvoltából szinte az idő túlpártjáról figyelem a sokaságot: a szökőkutat a téren (rajta II. Ramszesz obeliszkje, Kereszttel hatástalanítva), a vendéglők fehér asztal-szigeteit (szemben, épp az cégérek fölötti házfalon egy kőbe rótt kétszáz éves pápai rendelet, melynek értelmében az összes vendéglőt a térről haladéktalan el kell takarítani), és a házak

egyenetlen, tarka sorfalát. Eljátszom a gondolattal, hogy velem együtt megannyi más utazó is üldögél itt, elrejtőzve az oszlopok tövében, némelyek talán már századok óta, az elmúlás számára láthatatlanul, akárcsak jómagam.

*

28 Erre a lapra itt most egyetlen verset másolok, valamikor a tizenhetedik század elején írta egy spanyol nemes.

*Utas, ki az Örök Várost elérted végre,
de Rómában Rómát hiába keresed:
a körfal, nézd, ledőlt már rég és szétesett,
s az Aventinus lett a város síremléke,*

*romsor a Palatinus, hol a hatalom székelt,
szobrok, medáliák és csarnokok helyett
vesztett csaták nyomát látod, s a meredek
lejtőn tört köveket találsz, nem dicsőséget;*

*a Tiberis, amely árijával büszkén mosta
Róma márvány lábát, sírja szélén ül mostan,
s hulló könnyei közt búcsúztatóját zengi –*

*mondjad, Róma, hová lett hírneved, csodás
szépséged? Az ember szétnéz s megérti: semmi
sem maradandó itt, csupán a változás.¹*

Utas, ki az örök várost elérted végre – ezt mormolom magamban, míg megilletődötten-izgatottan ácsorgok hosszú percekig az egymáshoz mindenben hasonló, de egymással összetéveszthetetlen utcasarkokon, egyre csak bámulva fölfelé, az égre, amelynek tükrében mintha ott örvénylene a láthatár mögött rejtőző Thyrrén-tenger minden elképzelhető, sose-látott színe.

Akárhány képeslapot írnak, Rómát úgysem lehet elmondani – minden sikátorfordulót, mohos kutat, a hidak mellvédjéről, tornyok magasából, málló falakból itt is, ott is kifesző isten-morzsalékokat; a sok dohos bolthajtást, zeneileg komponált ívekől emelt hidat; minden percet, eltévedést, újraindulást. Minden lap egy újabbat hív életre. Végtelen leporelló, mintha Möbius agyából pattant volna ki. Meg hát mi végre mindezt leírni? Ez a ragaszkodás a közléshez... Mintha mindez közölhető volna. Mintha nem volna, bármerre menjen is az ember, bár-mivel szemben áll meg, bárhova néz: mintha nem volna a mélye mindennek

magány. Elvehetetlen, gyönyörűséges, izzó magány. Úgy kell, hogy ragaszkod-
jék ehhez a magánossághoz az utazó, mint egy régóta eltitkolt szeretőhöz.
A világ ne tudja meg: sétáljon továbbra is csak párban, ténferegjen csoportosan,
vonuljon tömegben; talán így könnyebb félvállról venni az időt. Elfeled-
kezni arról, hogy az idővel szemben mindenki egyedül van, olyan egye- 29
dül, mint álmatlan éjjeleken a csillagos égbolt alatt. „A mindenség
partján állok, eltűnődve” – írja Keats. Mindig csak a parton, és épp a tűnődés
választ el örökre az óceántól. Így, és efféléken tűnődtem, a Tevere fölött állva,
hátamat a Pantheon oszlopainak vetve, fényesre kopott lépcsőkön üldögélve –
efféléken morfondírozott bennem Róma. Mindez tengerként feszül a
mellkasomban – ezt a tengert kell mindig, mindenhol megírni – ezt
a tengert lehetetlenség megírni. Hány város lakik bennünk, a találkozá-
soknak és elválásoknak hányféle szövevénye? Visszük ezeket az utcákat
és tereket, bolyongásokat és várakozásokat; hordjuk őket észrevétlen
egyik naptól a másikig, a mélyben lassan lerakódó utakat, a falakká
épülő köveket, a palotákká és börtönökké, bástyákká és kikötőkké épülő
falakat, akár az erekben észrevétlenül felgyűlő meszet – de hogy meddig
és hová, nem sejtethetjük. Olykor megadatik, és eljutunk egy távoli helyre;
ott villámcsapás-szerűen ráismerünk a táj egy darabjára, amit még so-
hase láttunk – hát ezért van. Lehet, hogy egy egész városban semmi
egyébre, csak egyetlen lépcsőfordulóra, egy vaskorlát egyetlenegy ko-
vácsolt, rozsdafoltos virágára, de mégis úgy érezzük olyankor, hogy ha-
zaértünk. Pár perc az egész, nem több, és indulunk tovább – mert
mindezek mögött, a nevesíthető utakon és ismerősnek tetsző ház-soro-
kon túl, diszkrétan és hajthatatlanul ott morajlik az a megírhatatlan
tenger.

Új Forrás 2016/7 – Nacsirák Gergely András: Római lapok
– carte postale –

¹ Francisco de Quevedo y Villegas (1580–1645): *Róma*. Faludy György fordítása